

Analiza doprinosa Jadrolinije Rijeka razvoju turizma Republike Hrvatske

Erika Gržin¹, Barbara Rudić², Dean Cerovac³

¹Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, Rijeka, Republika Hrvatska, egrzin@veleri.hr

²Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, Rijeka Republika Hrvatska, barbara.rudic@veleri.hr

³Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, Rijeka, Republika Hrvatska, dcerovac@veleri.hr

Sažetak

Jadrolinija Rijeka, društvo za linijski pomorski prijevoz putnika i tereta, ima stratešku ulogu u povezivanju hrvatskih otoka, a samim time i razvoju turizma. Kako bi se osiguralo uspješno funkcioniranje ovog značajnog brodarskog društva za razvoj turizma i ukupnog gospodarstva Republike Hrvatske, ključna je analiza svih bitnih elemenata složenog sustava Jadrolinije Rijeka, kao što su vrsta i kapaciteti brodova, prevezeni putnici i automobili, organizacija pojedinih područja plovidbe te sustav mjera i državnih poticaja. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti izgradnji i održavanju putničkih terminala u glavnim hrvatskim lukama i drugim pristaništima na obali. Zbog razvoja suvremenih koncepcija turizma koje podrazumijevaju integrirani turizam u jednoj izrazito turističkoj i pomorskoj zemlji nužna je mogućnost kvalitetnog povezivanja obalnog i kontinentalnog turizma kao oblika suvremenog turizma. Osim toga, u razmatranju uloge Jadrolinije Rijeka u razvoju hrvatskog turizma, važna je i analiza zakona i pravilnika koji definiraju uređenost ove značajne problematike, kao i suradnja različitih ministarstava, posebice Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, Ministarstva turizma te Ministarstva financija Republike Hrvatske.

Ključne riječi

Jadrolinija Rijeka, prometna logistika, putnički terminali, subvencije, turizam

Abstract

Jadrolinija, Maritime Liner Company for the Carriage of Passengers and Goods, Rijeka, has played a strategic role in connecting Croatian islands, and thus in the development of the tourism industry. In order to ensure the successful functioning of this shipping company so significant for the development of tourism and the overall economy of the Republic of Croatia, it is crucial to analyze all essential elements of the complex system of Jadrolinija Rijeka, such as the ships type and capacity, passengers and vehicles carried, the organizational structure of individual navigation areas and the system of measures and state incentives. Special attention should be paid to the construction and maintenance of passenger terminals in the key Croatian ports and other ports and harbours along the coast. Due to the development of modern conceptions of tourism, which include integrated tourism in a highly touristic and maritime country, the possibility of quality connection of coastal and inland tourism as a form of modern tourism is of high importance. In addition, when considering the role of Jadrolinija Rijeka in the development of Croatian tourism, it is also important to analyze the laws and regulations that define the organization of this important issue, as well as the cooperation of various ministries, especially the Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure, the Ministry of Tourism, and the Ministry of Finance of the Republic of Croatia.

Keywords

Jadrolinija Rijeka, passenger terminals, subsidies/incentives, tourism, transport logistics

Uvod

Uspješan razvoj turizma u novije vrijeme nije moguć bez funkcioniranja elemenata prometne logistike. Posebice je tu značajan razvoj svih grana prometa i linijskog pomorskog prijevoza. Linijski pomorski prijevoz putnika ključan je dio prometnog sustava posebice zemalja koje, poput Republike Hrvatske, imaju vrlo razvedenu obalu. Složenost takvog tipa prijevoza izaziva stalne promjene po pitanju tehnike, tehnologije i organizacije sustava. S obzirom na to da većinu linijskog pomorskog prijevoza putnika u Republici Hrvatskoj obavlja Jadrolinija Rijeka, navedena kompanija zaslužuje stalnu pozornost i analize te je predmet ovog istraživanja.

Glavni cilj ovoga rada je prikaz svih djelatnosti koje osiguravaju uspješno funkcioniranje Jadrolinije Rijeka kako bi se utvrdio utjecaj Jadrolinije Rijeka na razvoj turizma. Navedeno uključuje državne poticaje i subvencije, putničke terminale u lukama te prometnu logistiku i turizam. Osim toga, značajni su i brojni zakoni i pravilnici koji uređuju složenu problematiku Jadrolinije Rijeka i pratećih djelatnosti.

Rad je strukturiran u sedam dijelova koji čine jednu povezanu cjelinu. Nakon uvoda daje se kratki pregled putničkoga linijskoga prijevoza na moru. Zatim slijedi dio u kojem je prikazana flota i broj prevezenih putnika Jadrolinije Rijeka, analizirana veza Jadrolinije Rijeka i turističkog prometa RH te važnost subvencija i koncesija. U slijedećem poglavlju analizirana je uloga lučkih putničkih terminala, a zatim su prikazane ključne aktivnosti u funkciji razvoja turizma. Na kraju rada u zaključnom dijelu daju se zaključci i prijedlozi za bolje funkcioniranje sustava.

1. Prometna logistika i turizam

Suvremene koncepcije razvoja turizma koje podrazumijevaju povezani turizam kao oblik integracije pomorskog i kontinentalnog turizma u jednoj izrazito pomorskoj i turističkoj zemlji podrazumijevaju i kvalitetno povezivanje obalnog i kontinentalnog dijela jedne zemlje svim oblicima turizma.

Promet i turizam u Republici Hrvatskoj doprinose realizaciji komparativnih prednosti koje Hrvatska ima kao europska i mediteranska zemlja, sa svim svojim prirodnim i kulturnim bogatstvima. Povezanost prometa i turizma poprima sve veće značenje, jer brzina i udobnost premještanja turista predstavlja

osnovne značajke i zahtjeve suvremenog turizma u svijetu.

Kad je u pitanju analiza pojedinih elemenata i procesa u sustavu prometne logistike i turizma, posebno je značajna mogućnost premještanja i putovanja turista. Zbog složenosti i sadržajnosti sustava prometa i turizma potrebno je posebice analizirati stanje cestovnog, željezničkog, pomorskog i zračnog prometa.

Suvremeni turizam na Jadranu, uz more i sunce, podrazumijeva i putovanja, izlete i zabavu. Najčešće suvremeni turizam podrazumijeva da se jedan dio odmora provodi na moru i otocima te drugi dio na kontinentalnom dijelu gdje se nalaze sadržaji zdravstvenog turizma, sportskog turizma i posebice bogatstva kulturno-povijesnih spomenika kojima obiluje obalni i kontinentalni dio Republike Hrvatske.

Za potrebe razvoja suvremenog turizma potrebno je razvijati sve grane prometa. Tako je u turističkim destinacijama potrebno poticati korištenje ekološki prihvatljivih oblika individualnog prometa poput biciklističkog prometa, pješaćenja, vozila na električni pogon i bicikala i e-romobila. Isto tako potrebno je razvijati koncept multimodalnosti i pametne mobilnosti uz razvoj informacijsko-komunikacijskih sustava temeljenih na brzom internetu i dobroj pokrivenosti prostora kvalitetnim signalom. Porast turističkih vlakova između Srednje Europe i hrvatskih gradova postala je važna teme prometne logistike i turizma.

Posebno značajnu osnovu za turistički razvoj čine prirodne vrijednosti i kulturno-povijesna baština koja se nalazi na određenom prostoru. Hrvatska kao zemlja nastala na različitim povijesnim putovima i raznolikom području posjeduje brojne i vrijedne resurse i atrakcije kako one prirodne teko i one kulturno-povijesne među kojima značajan dio njih nije do sada dovoljno turistički valoriziran (Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, "NN" 2/2023).

Važni projekti izgradnje cesta, obalne flote, putničkih pomorskih luka i civilnog zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj predstavljaju značajno uključivanje u glavne europske prometne koridore čime se osigurava stvarno značenje prometne i turističke revalorizacije Republike Hrvatske.

2. Putnički linijski prijevoz na moru

Na početku analize sustava Jadrolinije Rijeka potrebno je upoznati neka osnovna obilježja putničkog linijskoga brodarstva kao vrste brodarstva u koju

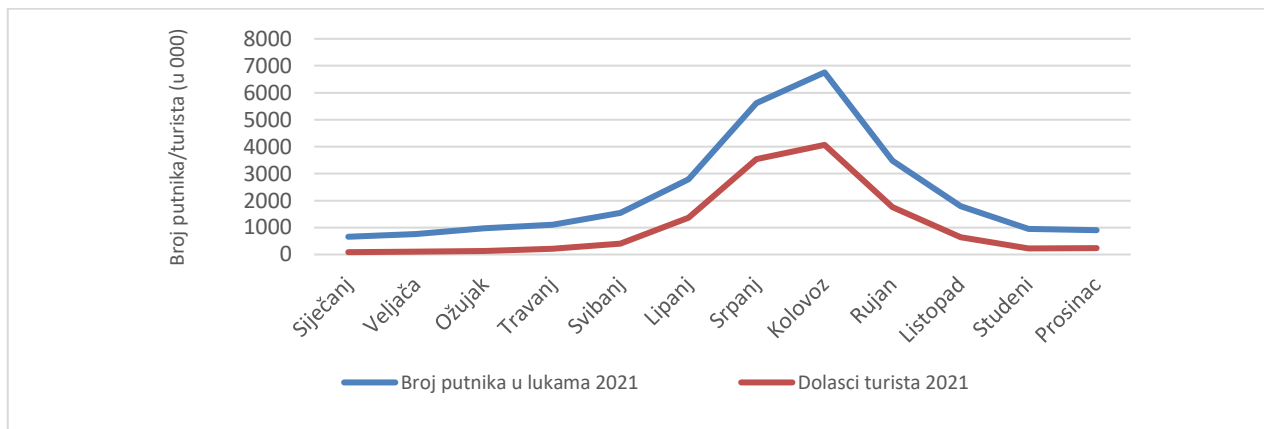
pripada osnovna djelatnost Jadrolinije Rijeka. Putničko brodarstvo kao posebna vrsta morskog brodarstva koristi se specifičnim brodovima i obavlja pomorski prijevoz putnika kroz različite organizacije prijevoza na moru. U novije vrijeme prijevoz putnika u obalnom području pojedinih pomorskih zemalja, doživljava velike razmjere.

Prijevoz putnika u sklopu kojega posebno mjesto zauzima i prijevoz automobila i kamiona te povezivanje otoka postaju značajna pitanja pomorske i prometne politike svake pomorske zemlje. Glavni predmet prijevoza u putničkom brodarstvu su putnici i osobni automobili te teretna vozila. Prijevoz putnika u suvremenim uvjetima na određenim relacijama putničkog morskog brodarstva, a prema utvrđenoj plovidbenom redu obavlja najčešće grupa brodova

istih ili sličnih karakteristika koji čine liniju. Plovidbeni red je instrument kojim se potencijalni korisnici upoznaju s uvjetima pod kojima mogu koristiti prijevoznu uslugu. Ovisno o dijelu tržišta na kojem putnički brodar organizira linijski prijevoz, plovidbeni red je u većoj ili manjoj mjeri podložan promjenama, što je uvjetovano veličinom sezonskih oscilacija (Dundović, 2003:81).

Linijsko putničko brodarstvo značajno je za funkcioniranje prometnog sustava određene zemlje tijekom cijele godine, posebice kod osiguravanja kontinuiteta u povezivanju otoka sa kopnom. Međutim, uz navedeno, linijsko putničko brodarstvo ima i važnu ulogu u vrijeme turističke sezone.

GRAFIKON 1: KRETANJE BROJA PUTNIKA U MORSKIM LUKAMA RH I DOLASCI TURISTA U 2021. GODINI

Izvor: obrada autora prema podacima sa *Transport i komunikacije* (13. ožujak 2023.), dostupno s: <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/> (pristupljeno 30.3.2023.) i *Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, Turizam u brojkama 2021.*, dostupno s: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2022_dokumenti/Turizam%20u%20brojkama%202021.pdf (pristupljeno 30.3.2023.)

Krivulja kretanja broja putnika u morskim lukama prikazana na grafikonu 1 prati krivulju kretanja broja dolazaka turista u Republiku Hrvatsku kroz mjesece 2021. iz čega se može zaključiti da su putničko brodarstvo i turizam u Republici Hrvatskoj neosporno povezani.

Osim osiguranja kontinuiteta prometa te udobnosti putnicima, vrlo važnu ulogu u organizaciji linijskog putničkog brodarstva ima zaštita svih osoba koje sudjeluju u prijevoznom procesu. Zbog visoke razine sigurnosti u linijskom putničkom brodarstvu, potrebna je primjena brojnih međunarodnih normi koje osiguravaju uvjete visoke sigurnosti u prijevozu putnika. Posebno visoka razina sigurnosti propisana je za brodove trajekte i RO-RO brodove koji prevladavaju u obalnim i teritorijalnim vodama. Uvođenje i primjena

ISM koda (International safety management code) vezanoga za ustroj cjelokupne organizacije poduzeća i korištenje brodova u skladu s normama sigurnosti omogućuje postizanje najveće razine sigurnosti u pomorskom prijevozu putnika.

Kada je u pitanju linijsko putničko brodarstvo, organizacijsku razinu čine najčešće velika broderska poduzeća s mogućnošću znatnih investicijskih ulaganja u brodove. U zemljama gdje je održavanje linijskih veza između obale i otoka opće društveni interes, brodari su državna poduzeća kao što je u Republici Hrvatskoj Jadrolinija Rijeka.

3. Jadrolinija Rijeka – društvo za linijski pomorski prijevoz putnika i tereta

Održavanje sustava obalnog linijskog prijevoza koji povezuje otoke s kopnom u Republici Hrvatskoj nezamislivo je bez nacionalnog putničkog broдача kao što je Jadrolinija Rijeka. Umjesto povijesnoga razvoja koji nije predmet ovog rada treba naglasiti kako je Jadrolinija Rijeka započela sa radom 1947. godine. Od svoga početka Jadrolinija je održavala povezivanje hrvatskih otoka s kopnom. Prije izgradnje Jadranske magistrale i spojnih cesta s većim hrvatskim obalnim gradovima Jadrolinija je održavala i dužobalni prijevoz putnika i roba u Republici Hrvatskoj te osigurala i početak razvoja turizma u Hrvatskoj. Djelovanje Jadrolinije Rijeka u vremenu 1991.-1995. godine predstavlja posebno razdoblje u povijesti ove pomorske kompanije, kada Jadrolinija cijelo vrijeme domovinskoga rata povezuje sjever i jug Republike Hrvatske, hrvatske otoke prevozeći ljude, teret i hrvatsku vojsku.

Javno poduzeće Jadrolinija p. o. Rijeka osnovano Zakonom o osnivanju javnog poduzeća „Jadrolinija“ p. o. Rijeka („NN“ br. 27/91), preoblikovano je u društvo s vlastitom pravnom osobnošću temeljem Zakona o Jadroliniji Rijeka („NN“ br. 11/96). Temeljem članka 1. rečenog Zakona na Društvo se, ukoliko ovim zakonom nije drukčije propisano primjenjuju propisi koji vrijede za društva s ograničenom odgovornošću. Prema istom članku puni naziv Društva je: Jadrolinija, društvo za linijski pomorski prijevoz putnika i tereta, Rijeka. Skraćeni naziv je Jadrolinija Rijeka.

3.1 Flota Jadrolinije Rijeka

Jadrolinija Rijeka ima svoju bogatu povijest, ulogu i tradiciju. Polazni element postojanja i poslovanja ovoga poduzeća predstavljaju vrste i broj brodova koji trebaju zadovoljiti potrebe na određenom tržištu. Kada je u pitanju Jadrolinija, radi se uglavnom o povezivanju hrvatskih otoka s kopnom te razvoju turizma na hrvatskoj obali i otocima.

Zbog specifičnosti velikog broja linija na kojima plove brodovi Jadrolinije, za uspješno funkcioniranje sustava, nužna je sposobnost i iskustvo u rasporedu postojećih brodova na pojedine linije. Kada se govori o putničkim brodovima koji trebaju najbolje ispuniti potrebe Jadrolinije, potrebno je znati da su brodovi vrlo skupa pomorska sredstva koja povlače i vrlo visoke troškove održavanja te stručnu i osposobljenu posadu. Brodove

prate i vrlo visoke cijene goriva koje je temelj pogona i života na brodu. Imajući na umu sve navedeno, pojavljuje se potreba da Jadrolinija i slične pomorske kompanije u svijetu koriste razne oblike državnih poticaja kako bi mogle održavati uredno poslovanje te ispunjavati namijenjenu ulogu u prometu i gospodarstvu pojedine pomorske zemlje.

Ne ulazeći pobliže u pojedine vrste brodova na pojedinim linijama u tablici 1. navode se osnovne grupe putničkih brodova i broj brodova Jadrolinije Rijeka.

TABLICA 1.: VRSTE I BROJ BRODOVA JADROLINIJE RIJEKA (31.12.2021.)

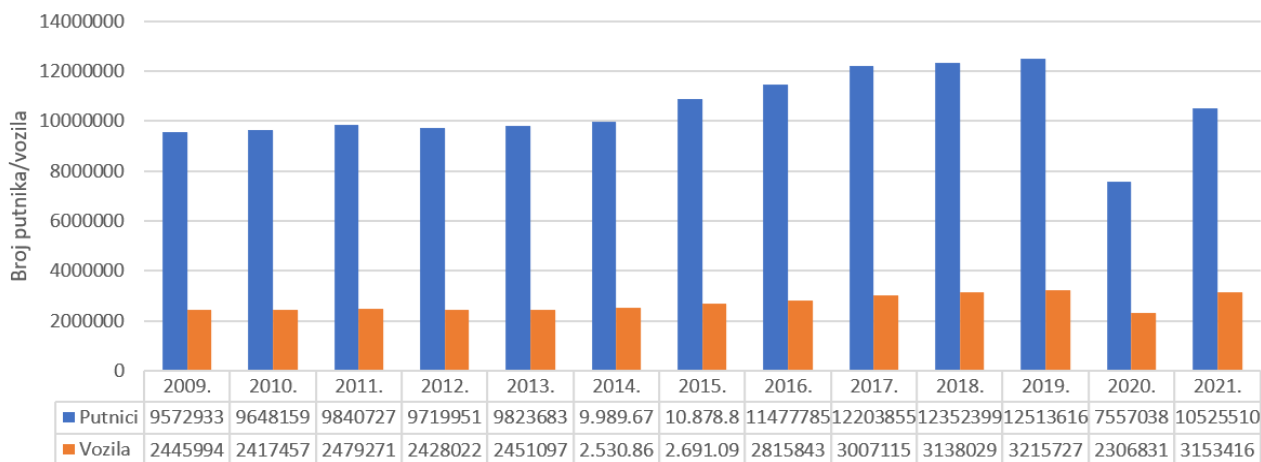
Redni broj	Vrsta brodova	Broj brodova
1.	Trajekti za međunarodne linije	3
2.	Ostali trajekti	38
3.	Putnički brodovi	4
4.	Katamarani	10
UKUPNO		55

Izvor: obrada autora prema Stanje flote – 2021. godina, dostupno s: <http://www.csamarenostrum.hr/hr/statistika/> (pristupljeno 15.2.2023.)

U tablici 1. prikazana je osnovna struktura flote Jadrolinije koju čini ukupno 55 brodova. Brodovi su grupirani u četiri osnovne skupine brodova. Vidljivo je da prevladavaju brodovi trajekti kojih ima 38. Uvidom u stanje brodova zadnjih 20 godina može se vidjeti kako se broj brodova nije bitno mijenjao. U floti je stalno bilo oko 50 brodova. Međutim znatno su povećani ukupni kapaciteti brodova na način da su se rashodovali manji brodovi te su se u flotu uvodili novi brodovi znatno većih kapaciteta izraženih brojem putnika i vozila.

3.2 Promet putnika i vozila po plovnim područjima Jadrolinije Rijeka

Potrebu za većim brojem brodova, odnosno povećanje kapaciteta brodova Jadrolinije Rijeka, izaziva povećanja prometa putnika i vozila. Bitno povećanje posljedica je porasta broja turista u ljetnoj sezoni. Zbog uvida u stvarno stanje prevezenih putnika u svim grupama linija Jadrolinije Rijeka, potrebno je analizirati podatke iz grafikona 2.

GRAFIKON 2: BROJ PREVEZENIH PUTNIKA I VOZILA U RAZDOBLJU OD 2009. DO 2021. GODINE

Izvor: obrada autora prema Jadrolinija, Izvješće posloводства i finansijski izvještaji za 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, dostupno s: <https://www.jadrolinija.hr/o-nama/poslovanje-jadrolinije/izvjestaj-o-poslovanju> (pristupljeno 30.3.2023.)

Iz podataka prikazanih na grafikonu 2 vidljivo je da Jadrolinija, uz minimalno odstupanje u 2012. godini, u posljednjih 10 godine bilježi kontinuiran rast broja prevezenih putnika i vozila na svojim linijama. Značajno odstupanje dogodilo se 2020. što je bila posljedica problema uzrokovanih pandemijom virusa COVID 19. U 2021. godini, koja je također u određenoj mjeri bila pod utjecajem pandemije, zabilježen je ponovni rast broja prevezenih putnika i vozila.

Do pandemije, rekordan broj prevezenih putnika i vozila dogodio se 2019. godine. Navedena godina ujedno je bila i najbolja godina za hrvatski turizam što također pokazuje vezu između poslovanja Jadrolinije i razvoja turizma u Republici Hrvatskoj.

Osim ukupnih kapaciteta brodova iz tablice 1. i osnovnih naturalnih podataka iz grafikona 2. potrebno je navesti i ukupan broj zaposlenih u Jadroliniji. 2020. godine Jadrolinija je imala 1.747 zaposlenih, a u 2021. je taj broj narastao na ukupno 1.807 zaposlenih (Izvješće posloводства za 2021.godinu, 31.3.2023.)

TABLICA 2.: BROJ ZAPOSLENIH U JADROLINIJI RIJEKA

		31.12.2020.	31.12.2021.
POMORCI		1274	1309
KOPNO	Podrška	214	232
	Agencija	224	231
	Servisi	35	35
UKUPNO		1747	1807

Izvor: Jadrolinija, Izvješće posloводства za 2021. godinu, dostupno s: <https://www.jadrolinija.hr/o-nama/poslovanje-jadrolinije/izvjestaj-o-poslovanju> (pristupljeno 30.3.2023.)

Tek ukupni broj brodova, naturalni pokazatelji i broj zaposlenih govore o velikoj snazi Društva Jadrolinija Rijeka i značenju ovoga gospodarskog sustava za Republiku Hrvatsku. Svemu navedenom treba dodati značenje Jadrolinije Rijeka za povezivanje hrvatskih otoka, život građana na otocima te funkcioniranje i razvoj turizma kao jedne od strateških gospodarskih grana u Republici Hrvatskoj.

4. Subvencije i koncesije u obalnom linijskom prometu

Subvencije i koncesije predstavljaju važna pitanja linijskog putničkog prometa, posebice u razvijenim pomorskim zemljama. Tako subvencija predstavlja oblik financijske potpore koju država daje stanovitim ustanovama, određujući specijalno za što se novac može upotrijebiti.

Budući da je putničko linijsko brodarstvo najčešće u funkciji prometne i gospodarske politike jedne zemlje te u Republici Hrvatskoj u funkciji povezivanja brojnih otoka i razvoja turizma, normalno je da to pitanje zaslužuje posebnu pozornost Vlade Republike Hrvatske.

U brojnoj stručnoj literaturi navodi se da je obalni linijski putnički promet djelatnost koju karakterizira neprofitnost poslovanja, stoga se djelatnost subvencionira sredstvima iz državnog proračuna, na način da se brodskim prijevoznicima odobravaju sredstva za pokriće stvarnih troškova na određenoj liniji.

U obalnom putničkom prijevozu Republike Hrvatske, prijevoznici obavljaju uslugu prijevoza na temelju koncesijskih ugovora ili ugovora o javnim uslugama koji se sklapaju s Agencijom za obalni linijski pomorski promet koja također isplaćuje subvencije za prijevoz iz državnog proračuna i nadgleda provedbu ugovora (Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030., 2019:164).

Ukupni prihodi Jadrolinije Rijeka za 2021. godinu iznosili su 913.019.000 kuna, a ukupni rashodi 882.581.000 kuna. U odnosu na prethodnu godinu prihodi su povećani za 45.2%, a rashodi za 15.5%. U prihode su uračunate i potpore i to potpora za brzobrodsku liniju koja je u 2021. iznosila 67.278.000 kn i potpora za državne brodske, trajektne i sezonske linije u iznosu od 195.834.700 kn (Izvešće posloводства za 2021.godinu, 31.3.2023.).

Do 31. prosinca 2016. godine, usluge prijevoza u linijskom obalnom putničkom prometu obavljali su isključivo brodovi pod hrvatskom zastavom. Nakon toga, tržište se pod jednakim uvjetima otvorilo prijevoznicima u linijskom obalnom prometu iz svih država članica EU-a.

Zbog složenosti i aktualnosti sustava javnog linijskog pomorskog prijevoza, u Republici Hrvatskoj donesen je novi Zakon o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu (NN 19/22). Ovim zakonom pokušalo se riješiti sva pitanja sustava javnog linijskog pomorskog prijevoza te je zakon usklađen s propisima Europske unije.

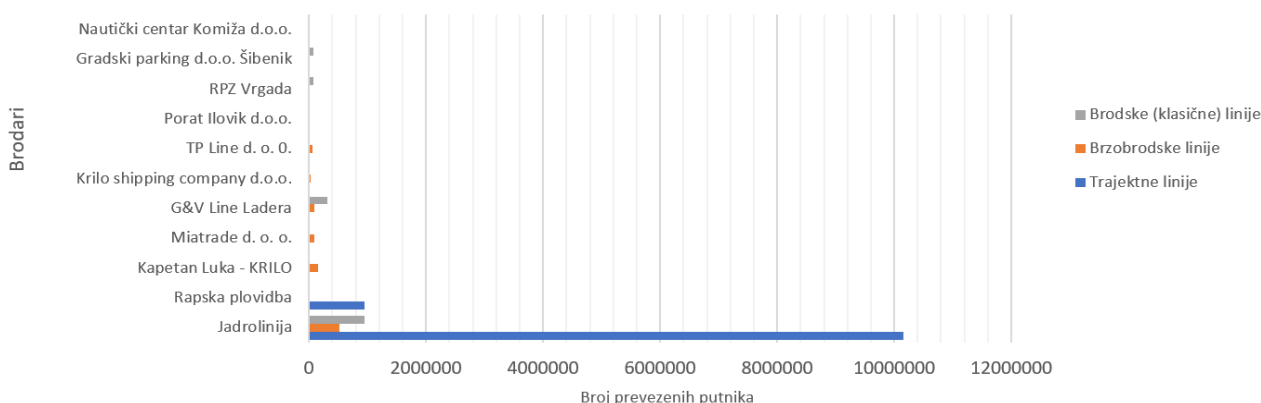
5. Pomorski putnički terminali u funkciji putničkog prometa i razvoja turizma

Putnički terminali u lukama predstavljaju najznačajnije logističke točke u razvoju i funkcioniranju putničkog pomorskog prometa te funkcioniranju suvremenog turizma. Putničke luke zadnjih godina prilagođene su pružanju usluga različitim putničkim brodovima,

putnicima, automobilima i teretnim vozilima. Za razliku od prije nekoliko desetljeća, kad su putnički terminali bili prilagođeni za klasične putničke brodove. U hrvatskim glavnim lukama zadnjih pedesetak godina izgrađeni su novi putnički terminali koji su opremljeni potrebnim sadržajima, kao što su trgovine, mjenjačnice, ugostiteljski objekti i razne agencije.

Zbog složenosti operacija na putničkim terminalima te sigurnosti brodova, putnika i vozila putnički terminali su pod nadzorom lučkih vlasti te posebice Lučke uprave koja upravlja lučkim područjem. U svijetu postoji cijeli spektar mogućih funkcija i organizacija lučkih uprava, ali svima je zajedničko upravljanje lučkim područjem. U hrvatskom prometnom sustavu lučka je uprava posebna neprofitna pravna osoba, čiji se osnutak, ustrojstvo i djelatnost uređuju posebnim zakonom (Hlača, 2016:287).

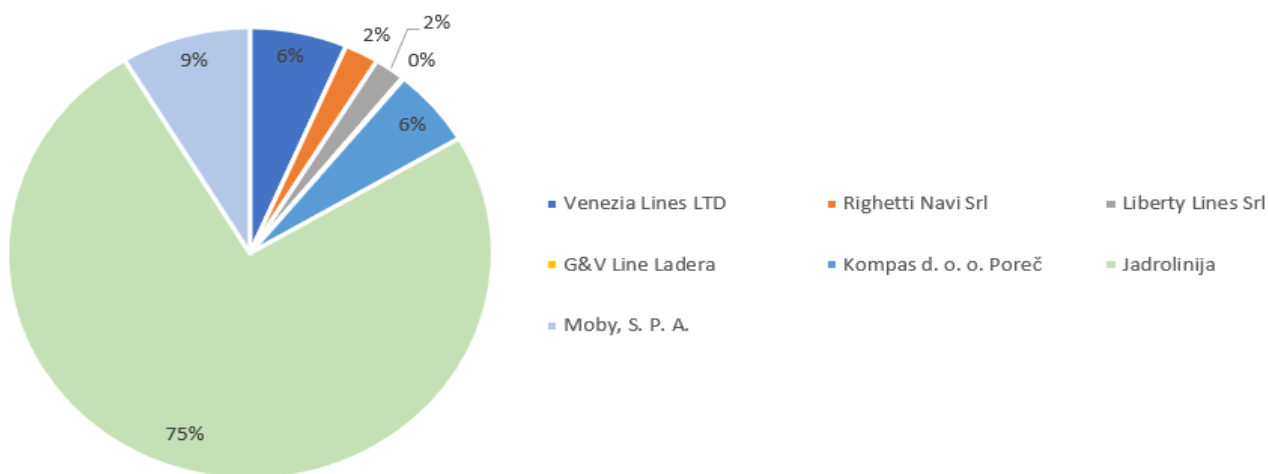
Zbog velikog značenja linijskog pomorskog prometa u izrazito pomorskoj zemlji koja ima velik broj otoka i razvijeni turizam na Jadranskoj obali i otocima, Republika Hrvatska posvećuje veliku pozornost. Veći broj zakona i pravilnika čini dobar okvir za odvijanje pomorskog prometa i razvoj turizma na Jadranskoj obali i otocima. Zbog velikog značenja treba naglasiti da se hrvatski linijski pomorski promet odvija između otoka (73 otočne luke, odnosno pristaništa) i obalnog dijela (22 luke na obalnom području) prema utvrđenom plovidbenom redu kao regulirana usluga. Prema odluci Vlade Republike Hrvatske od 22. prosinca 2016. godine u sustavu javnog prijevoza postoje 53 državne linije (25 trajektnih linija, 15 brzobrodskih linija i 13 klasičnih brodskih linija) kojima upravlja 13 brodskih prijevoznika s flotom od ukupno 77 brodova, od kojih je 17 putničkih, 17 brzih i 42 trajekta. Najveći brodski prijevoznik je Jadrolinija Rijeka koja je u državnom vlasništvu (grafikon 3). Jadrolinija sudjeluje u ukupnom putničkom prometu s 84,9 posto, a u ukupnom prijevozu vozila s 86,4 posto (Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030.,2019:165).

GRAFIKON 3: PREVEZENI PUTNICI PO POJEDINIM BRODARIMA/LINIJAMA U 2022. GODINI

Izvor: obrada autora prema Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2022. godini, dostupno s: <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2022-godini/> (pristupljeno, 30.3.2023.)

Značajna uloga društva za linijski prijevoz putnika i tereta Jadrolinija Rijeka za odvijanje pomorskog prometa, a posljedično i razvoj turizma, vidljiva je i iz prikaza udjela prometa pojedinih brodara koji

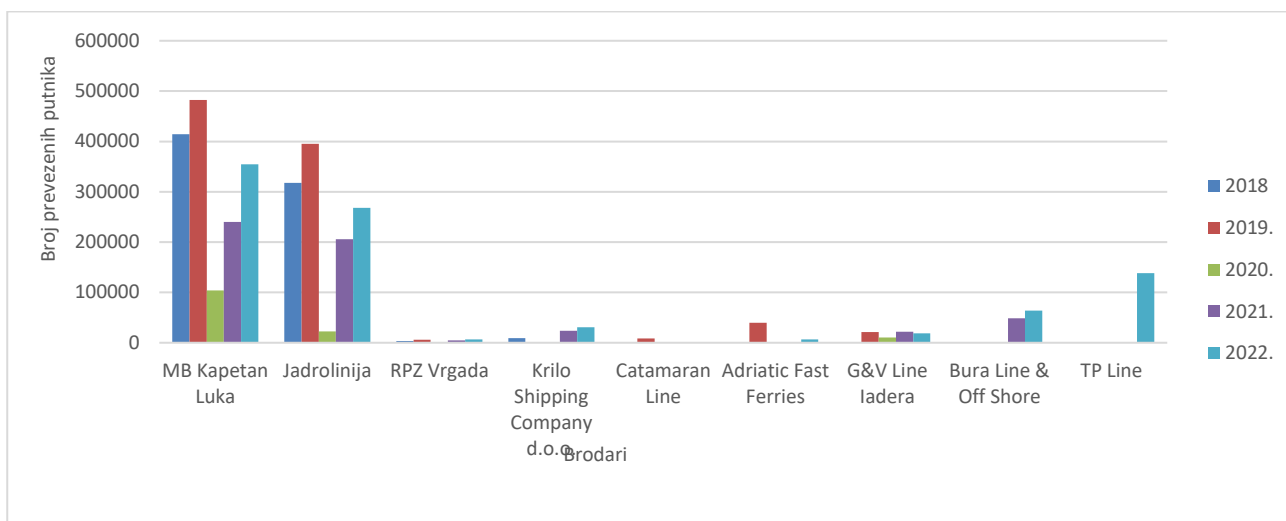
održavaju pomorske putničke linije u međunarodnom prometu (grafikon 4).

GRAFIKON 4: UDIO POJEDINOG BRODARA U BROJU PREVEZENIH PUTNIKA U 2022. GODINI NA MEĐUNARODNIM LINIJAMA

Izvor: obrada autora prema Promet putnika i vozila na međunarodnim linijama u 2022. godini, dostupno s: <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-medunarodnim-linijama-u-2022-godini/> (pristupljeno 30.3.2023.)

Kada se analizira utjecaj Jadrolinije na razvoj turizma, pozornost je potrebno posvetiti i kretanju broja prevezenih putnika na linijama bez obveze javne usluge, odnosno sezonskim linijama. Sezonske linije

prometuju na određenoj relaciji od nekoliko tjedana do nekoliko mjeseci u razdoblju od 1. travnja do 31. listopada.

GRAFIKON 5: BROJ PREVEZENIH PUTNIKA NA SEZONSKIM LINIJAMA U RAZDOBLJU OD 2018. DO 2022. GODINE

Izvor: obrada autora prema *Promet putnika na linijama bez obveze javne usluge (sezonske linije) u 2022. godini*, dostupno s: <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-na-linijama-bez-obveze-javne-usluge-sezonske-linije-u-2022-godini/> (pristupljeno 30.3.2023.)

Osim visokog udjela u prevezenom broju putnika, ono što se može zamijetiti kod Jadrolinije Rijeka je i kontinuitet u obavljanju djelatnosti i u nepredvidivim i vrlo teškim uvjetima poput onih uzrokovanih pandemijom COVID-a 19 što nije slučaj kod većine ostalih brodara (grafikon 5.)

Kroz provedenu analizu, može se zaključiti da su, uz obavljanje djelatnosti Jadrolinije Rijeka, za razvoj turizma Republike Hrvatske, nužne sve aktivnosti prometne logistike posebice u povezivanju obalnog i kontinentalnog turizma kao strateških grana gospodarstva Republike Hrvatske.

6. Zaključak

Analizirajući sve navedeno u ovom radu, a imajući na umu i glavni cilj rada, može se potvrditi velik značaj Jadrolinije Rijeka za pomorski promet i turizam u Republici Hrvatskoj. Analiza svih glavnih elemenata Jadrolinije Rijeka kao što su brodovi, prirodni pokazatelji i zaposlenici, govori da je Jadrolinija snažna i nezamjenjiva kompanija za gospodarstvo Republike Hrvatske. Osim u razvoju turizma, Jadrolinija Rijeka ima ključnu ulogu u povezivanje brojnih hrvatskih otoka s kopnom kontinuirano tijekom cijele godine.

Kako bi Jadrolinija Rijeka i u narednom razdoblju opravdala svoju ulogu u prometu i turizmu, potrebna su stalna financijska ulaganja, uvođenje suvremenih brodova i podizanje sustava kvalitete te stalno praćenje i analiza sustava u okruženju koji osiguravaju uspješno funkcioniranje Jadrolinije. Pritom su posebno važne koncesije i subvencije koje su neophodne za neprofitne brodske linije. Suvremeni putnički terminali u lukama te manja pristaništa zaslužuju pozornost i stalno održavanje te primjenu trendova koji, osim sigurnosti i udobnosti, osiguravaju putnicima i zabavne sadržaje te lakoću u snalaženju i korištenju svih oblika prijevoza.

Literatura

- [1] Dundović, Č. (2003): Pomorski sustav i pomorska politika. Rijeka: Pomorski fakultet
- [2] Hlača, B. (2016.): Lučka logistika. Rijeka: Pomorski fakultet
- [3] Monografija: Bijela flota hrvatskoga jadrana (1997). Rijeka: Jadrolinija
- [4] Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017.-2030. (2019). Zagreb: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske
- [5] Zakon o Jadroliniji Rijeka, NN 11/96
- [6] Zakon o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu, NN 19/22
- [7] Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, NN 2/2023.
- [8] Jadrolinija, Izvješće poslovanja i financijski izvještaji za 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, <https://www.jadrolinija.hr/onama/poslovanje-jadrolinije/izvjestaj-o-poslovanju> (30.3.2023.)
- [9] Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, Turizam u brojkama 2021., https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2022_dokumenti/Turizam%20u%20brojkama%202021.pdf (30.3.2023.)
- [10] Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2022. godini, <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2022-godini/> (30.3.2023.)
- [11] Promet putnika i vozila na međunarodnim linijama u 2022. godini, <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet->

- putnika-i-vozila-na-medunarodnim-linijama-u-2022-godini/ (30.3.2023.)
- [12] Promet putnika na linijama bez obveze javne usluge (sezonske linije) u 2022. godini, <https://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-na-linijama-bez-obveze-javne-usluge-sezonske-linije-u-2022-godini/> (30.3.2023.)
- [13] Stanje flote – 2021. godina, <http://www.csamarenosturm.hr/hr/statistika/> (21.2.2023.)
- [14] Transport i komunikacije (13. ožujak 2023.), <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/> (30.3.2023.)